

Ekološki aggiornamento

Ivan Cifrić

Filozofski Fakultet, Zagreb

Sažetak

U razdoblju od Stocholma do Ria svijet se nije bitno promijenio, kao ni tendencije u zagađivanju i u naporima za otklanjanje posljedica zagađivanja. To razdoblje autor označava kao vrijeme općeg prilagođavanja — ekološki aggiornamento. Svjetska scena obilježena je brzim industrijskim razvojem, ali su brojni problemi ostali: porast stanovništva, glad, smanjivanje resursa, zagađivanje. U svijetu i dalje postoje nesuglasice između razvijenih i nerazvijenih te veći zahtjevi za materijalnim blagostanjem nego što Zemlja može izdržati.

Ekološki aggiornamento označava novu epohu u sve većim zahtjevima za prilagodbom socijalnog sistema mogućnostima prirode. To se izražava i u sve prisutnijoj koncepciji održivog društva (sustainable society).

Stocholmska konferencija 1972. godine ukazala je na globalnost ekoloških problema i na potrebu angažiranja svjetske organizacije. Konferencija u Riu 1992. to je ponovila, ističući probleme klimatskih promjena i održanja raznolikosti života i tražeći veće angažiranje svake zemlje.

Temeljno pitanje svjetskog razvoja ipak ostaje u kontekstu nerazriješenih praktičnih pitanja i odnosa razvijeni — nerazvijeni. To je i okvir novog pristupa rješavanju ekološke krize — ekološkog aggiornamento — i njegovo bitno iskušenje: umjesto eksploatacije kooperacija.

Ključne riječi: ekološka adaptacija, ekološka kriza, ekološka odgovornost, ekološka periferija, ekološka pobuna, ekološki kolonijalizam, održivi razvoj, razvoj

Čovjek i okolina — prirodna i umjetno stvorena — čine cjelovitu simbiozu života na nekom prostoru. To važi i za sva druga živa bića, s tom razlikom što je čovjek daleko prilagodljiviji. On može preživjeti i stvoriti novi svijet i uvjete života i tamo gdje je to drugim životinjama nemoguće. Razlog tome jest to što je čovjek — homo sapiens — u svojoj evoluciji stvorio »distancu« prema prirodnom svijetu koji ga okružuje i time se »izdigao« iznad nužnosti pukog prilagođivanja okolini. On je radom, stvaranjem, promjenama okoline stvarao nove uvjete za život i novi svijet za sebe. Njegove materijalne i duhovne mogućnosti proizvele su, kao sustav posredovanja između socijalnog i prirodnog svijeta, ne samo materijalne instrumente nego i duhovne odnose. Ta dva svijeta danas su daleka, a istovremeno, baš zahvaljujući posredovanju — u posljednjih tristo godina tehnikom — veoma bliska i ovisna. Koliko god nam se, zatvorenima u vlastitu kulu umjetnog svijeta, čini da smo neovisniji, toliko je više naš vlastiti svijet postao ovisan o prirodnom svijetu. Tako se sloboda (pojmljena u kontekstu historije čovjekova svijeta) u odnosu na prirodni svijet i cjelinu odnosa dvaju svjetova (sustava) mora pojmiti i kao mogućnost remećenja okoline. Ta je mogućnost u okvirima naše civilizacije, a osobito posljednjih stoljeća (epoha moderne i postmoderne), shvaćena kao bezuvjetna i kao imperativ čovjekova djelovanja. Ona je u materijalnom smislu, a također i u duhovnom, protumačena kao napredak, razvoj.

Odvajanje čovjeka od prirodnih uvjeta i dominacija njegove »druge prirode« (Markl, 1986) može se tumačiti dvojako. S jedne strane, govori se o degradaciji prirodnog svijeta (entropiji — Rifkin, 1986; zagađivanju i iscrpljivanju Planete itd.), o

